

Samenvatting

De politiek van de 'land rush' in Myanmar

De bestaande literatuur over de run op land is voornamelijk gericht op operationele grondtransacties, waarbij niet-operationele/mislukte transacties en kleinschalige accumulatie van land buiten beschouwing worden gelaten. Door deze beperkte focus bestaat er een onvolledig inzicht in de aard en impact van het verschijnsel run op land, vooral op het gebied van arbeid. Deze tekortkoming wordt nog zichtbaarder wanneer we alle drie de categorieën van het verschijnsel run op land apart en als geheel bekijken. Gezien de toenemende onzekerheid waarmee boeren en werkenden op het platteland te maken hebben, is aandacht voor arbeid cruciaal in de context van extractivisme, klimaatverandering, natuurbeschermingsbeleid en gewelddadige conflicten.

Dit onderzoek gaat over de vraag hoe de huidige run op land bepalend is voor en wordt bepaald door de politieke economie van arbeid in Myanmar, tegen de achtergrond van nauw verbonden kwesties op het gebied van klimaat en milieu, extractivisme en natuurbeschermingsbeleid. Om deze vraag te beantwoorden is allereerst gekeken naar de politieke economie van historische ontwikkelingen rondom land en arbeidsrelaties onder verschillende regimes, vanaf het prekoloniale tijdperk in de jaren 1800 tot de periode van democratische omwenteling en liberalisering onder de quasi-militaire/quasi-burgerregering van 2011 tot 2021. In de tweede plaats is onderzoek gedaan naar de gevallen van run op land na het staakt-het-vuren van 1994 en de regimewisseling in 2010. Vanuit deze specifieke omstandigheden is onderzocht hoe diverse factoren als staakt-het-vurenkapitalisme, territorialisering door de staat, Birmanisering, koloniale erfenissen, geopolitiek en ontwikkelingsprogramma's het huidige door het 'historisch heden' gekenmerkte landschap zijn gaan bepalen. Daarnaast is onderzoek gedaan naar de institutionele verschuivingen (formele/informele/gewoonte-) en politieke reacties van verschillende groeperingen binnen de samenleving op basis van klasse, ideologie, etniciteit en territorialiteit.

In dit onderzoek wordt vanuit een overkoepelend perspectief gekeken naar het verband tussen land en arbeid, waarbij wordt erkend dat beide onlosmakelijk verbonden zijn, zowel op het gebied van economische productie als dat van sociale reproductie. Met een theoretisch kader gebaseerd op kritische landbouwstudies en aanverwante vakgebieden worden essentiële begrippen onderzocht zoals de wereldwijde run op land, het maken van spektakels, sociale reproductie, klasse en intersectionaliteit, de rol van de overheid en structurele, institutionele en politieke verschuivingen. De werkelijkheid ter plaatse wordt zo inzichtelijk gemaakt. De onderzoeksmethodologie is gebaseerd op kritisch realisme in combinatie met geschiedkundige methoden, een landschapsbenadering en activistische wetenschap. Er is gebruikgemaakt van een mixed-methodsbenadering met casestudy's, focusgroepdiscussies, interviews met sleutelpersonen, archiefonderzoek, participerende observatie en vragenlijsten afgenomen bij huishoudens.

In de eerste plaats bleek uit het onderzoek dat de run op land, die wordt gevoed door de reactie op narratieven over een wereldwijde crisis, aanzienlijk versterkt wordt wanneer deze narratieven samenvallen met een gewelddadig conflict. Dit diende de belangen van de overheid op het gebied van territorialisering, vergroten van legitimiteit en kapitaalaccumulatie te midden van etno-territoriale conflicten. Geweld was dus een integraal onderdeel van het ontstaan van de run op

land, maar het werd genormaliseerd, gedempt en onzichtbaar gemaakt door op marktwerking gebaseerde ontwikkelingsprogramma's, staatsnarratieven en economische liberalisering. Ten tweede bleek uit het onderzoek dat de run op land het arbeidsstelsel heeft omgevormd. Door nadelige opname en niet-opname van arbeid in een snel veranderend landschap ontstond een toenemend aantal werkenden. Ten derde migreerden boerenhuishoudens die met gehele of gedeeltelijke onteigening van hun land te maken hadden gekregen naar andere delen van het platteland, op zoek naar bestaansmiddelen. Ze kwamen vaak terecht in de mijnbouw, waar zij en andere migranten uit het hele land hun arbeid goedkoop aanbieden om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Hieruit bleek dat de problemen van werkenden op het gebied van productie en sociale reproductie nauw verband houden met de groeiende mijnbouwsector in de staat Kachin en met de ecologische crisis. In de vierde plaats kwamen veel grondtransacties niet volgens plan tot stand, omdat de run op land vaak gepaard ging met spektakel en transacties van onderaf politiek werden aangevochten.

Uit het onderzoek is gebleken dat resultaten in de vorm van een 'publieke overwinning' of 'stille terugkeer' (van het land naar de mensen; van de mensen naar het land) zich niet vertalen in sociaal rechtvaardige resultaten voor de werkende plattelandsbevolking. Conflicten en strijd om land blijven bestaan – in moeilijke politieke omstandigheden als gevolg van de versplintering van sociale krachten achter de voorgaande cyclus van strijd en als gevolg van algemene onverschilligheid omdat deze gevallen heel gewoon en onzichtbaar zijn gemaakt. Ten slotte wordt betoogd dat dominante narratieven over landbestuur, of het 'besturen' of 'managen' van landroof, of het vragen van verantwoording, moeten worden geherformuleerd. Het minimalistische, officiële, beleidsgerichte idee van bestuur moet worden vervangen door een begrip dat de rommelige, ingewikkelde werkelijkheid recht doet.

De conclusie van het onderzoek is dat in de hedendaagse landpolitiek verder gekeken moet worden dan vanuit 'louter ecologische', zuiver agrarische en lokalistische invalshoeken, om op te komen voor een sociaal rechtvaardige toekomst voor alle werkende plattelandsbewoners.